

FOAIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr.
" " " " pe 1/2 an . 2 " 50 "
" România și străinătate pe an . 14 franci
" " " " " pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiilor:
Pentru publicații oficiale, concurse,
edite etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu-
vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Correspondențele se adresează redacției
„FOAIA DIECESANĂ“;
eară banii de prenumerație și inserții la
ADMINISTRAȚIA
Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș.

PARTEA OFICIALĂ.

Consistoriul eparchial al diecesei Caransebeșului în ședința senatului școlariu ținută în 1. Noembrie a. c. a întărit definitiv următoarele alegeri de învățători la școlile noastre confesionale gr. or. și anume:

Sub Nr. 1445. alegerea de învățătoriu a lui **Aureliu Novac** la școala din **Ciorda**, în protopresviteratul Bisericii Albe.

Sub Nr. 2593. alegerea de învățătoriu a lui **Petru Bulgea** la școala din **Bla-jova**, în protopresviteratul Buziașului.

Sub Nr. 2730. alegerea de învățătoriu a lui **Constantin Liuba** la școala din **Marcoveți**, în protopresviteratul Vêrșetului.

PARTEA NEOFICIALĂ.

Congresul național bisericesc.

Ședința X.

ținută în Sibiu la 11/23 Octomvrie.

Ședința se deschide la 10 oare antemeridiane. Protocolul ședinței a IX nefiind gata autentificarea lui se amână.

La ordinea zilei urmează continuarea raportului comisiei organizatoare.

Cetindu-se a III-a oară regulamentul de procedură la alegerea deputaților pentru congresul național bisericesc conform regulamentului afacerilor interne §. 39, la propunerea comisiei prin referentul seu Parteniu Cosma congresul decide:

Regulamentul de procedură la alegerea deputaților pentru congresul național bisericesc în stilisarea sa finală se primesc și se alătură în text autentic la protocol.

Aceeași comisie, relativ la modificarea regulamentului afacerilor interne congresuale, în chestiunea diurnelor și speselor de călătorie a deputaților, raportează următoarele:

Comisiunea organizatoare aderând la vederile consistoriului mitropolitan în raportul general plenar prin cuvintele „În legătură cu această regulare, măritul congres va reflecta și la eventuala modificare a §-lui 59 al. 2 din regulamentul afacerilor sale interne, care normează speșele de călătorie ale deputaților congresuali“ află și ea, că interesul fondurilor eparchiale, cari acoper speșele congresului, reclamă a se ținea cont de estinirea călătoriei pe calea ferată.

Considerând însă, că speșele de călătorie normate în regulament cu 7 cr. de Chilmtru în faptă serveau și drept acoperirea speselor de quartir a deputaților esterni, ca nici în viitoriu să nu aibă deputații perdere efectivă cu întreținerea în Sibiu pe timpul congresului, ținând cont de referințele locali de trațu, comisiunea crede că este just, ca reducându-se speșele în mod considerabil să se urce diurnul dela 4 la 5 fl.; din aceste considerări face următoarea propunere:

1. În alinea primă a §-lui 59 din regulamentul afacerilor interne congresuale, după textul „Deputaților congresuali compet dinrne pe timpul congresului“ se intercalează cuvintele: „și pe doauă zile de călătorie.“

2. Alinea a doua se scoate din valoare și se înlocuiește cu „diurnul este 5 fl. v. a., ear drept spese de călătorie i se rebonifică deputatului suma ce se plătește pe calea ferată clasa I-a trenul accelerat; pe calea liniei însă. cari n'au clasa primă, se rebonifică spesele clasei a II-a; ear unde nu este tren accelerat, spesele trenului de persoane, dela locuința deputatului până la Sibiu și îndărept. — „Ear dacă între locuința deputatului și Sibiu nu este legătură directă cu calea ferată, în acelaș caz, pentru distanța până la Sibiu, respective până la cea mai aproape stațiune a căii ferate tour și re-tour îi compete deputatului câte 7 cr. de Chilometru.

Deputatul Nicolau Zigre din considerare de economisare, precum și din considerare că bugetul nu se poate urca, propune, ear congresul decide: propunerea comisiunii se primesce cu modificarea, că diurnul se rămână 4 fl. precum este normat în regulamentul afacerilor interne §. 59, având a se computa și pe două zile de călătorie.

Primindu-se propunerea de sub Nrul precedent aceeași comisiune organizatoare, în scopul de a se face economie la fondurile eparchiale și în anul curent — propune, ear deputații prezenți cu unanimitate admit petrecerea la protocol a următoarei deschierățiuni:

Deși concul precedent în sensul §-lui 60 din regulament, numai la sesiunea următoare va intra în viață, deputații congresuali în unanimitate declară, că în interesul fondurilor eparchiale se invoesc, ca diurnele și spesele lor de călătorie pentru sesiunea prezență congresuală să li se răspundă în sensul conculului amintit.

Comisiunea financiară referitoriu la raportul consistoriului mitropolitan ca senat epitropesc, în cauza elaborării unui proiect de litere fundamentale pentru fondul celor două eparchii înființându, prin referentul seu Dr. Ioan Mihiu propune, ear congresul decide:

Deoarece fondul celor două eparchii înființându nu formează o avere a mitropoliei ca atare, și nu are nici menirea a rămânea pentru vecie în administrarea organelor mitropolitane, congresul absta dela însărcinarea prin concul seu de sub Nr. 165 din 1886, având a se administra fondul de sub întrebare și mai departe conform normelor regulamentului pentru administrarea fondurilor și fundațiunilor mitropoliei votat în anul 1888.

Referitoriu la raportul consistoriului mitropolitan din ședința plenară ținută la 27 Septembrie 1891 Nrul 239 M. prin care se promovează la congres cererea consistoriului eparchial din Caransebeș în obiectul acoperirii speselor recerute pentru susținerea cancelariei mitropolitane și pentru solvirea diurnelor deputaților congresuali în proporțiune cu numărul sufletelor, sau starea fondului singuraticilor eparchii, comisiunea:

În considerare că suma anuală, cu care concurg singuraticile eparchii la susținerea organelor mitropolitane pentru periodul ce urmează, sânt reduse la suma de 408 fl., și că după starcă actuală a fondurilor mitropolitane se poate spera, că în viitoriu această sumă se va reduce și mai tare, eventual nici nu se va mai reflecta la ea;

În considerare că eparchia Caransebeșului în congres și în consistoriul mitropolitan este egal reprezentată cu celelalte eparchii, — propune, ear congresul primesce: — cererea consistoriului eparchial din Caransebeș nu se încuviințează.

Referitoriu la raportul consistoriului mitropolitan dto 28 Septembrie 1891, în cauza întregirei respective modificării unor dispozițiuni din regulamentul pentru administrarea fondurilor mitropoliei, votat în anul 1888, comisiunea financiară prin referentul seu Dr. Ioan Mihiu propune:

Întru completarea dispozițiunilor cuprinse în § 49 al regulamentului pentru administrarea fondurilor mitropoliei votat în mod provisoriu în anul 1888, încât pentru viitoriu se enunță drept normă directivă, că răspunderea solidară a personalului dela cassă se estinde și la acele daune, cari s'ar nasce din neglijerea acelor perderi, cari prin dispozițiunile §-lui 54 al aceluși regulament sânt puse în sarcina singuraticilor funcționari în deosebii.

După o desbatere mai îndelungată la contra propunerea făcută de deputatul Parteniu Cosma, congresul decide:

Obiectul se ia la ordinea zilei, îndrumându-se comisiunea financiară, ca să vină cu propunere meritatorie pentru modificarea regulamentului pentru administrarea și manipularea fondurilor și fundațiunilor mitropoliei astfel, ca în viitoriu ambi funcționari de cassă să fie solidariu răspunzatori pentru averea administrată de dênșii.

Referitoriu la rapoartele consistoriului mitropolitan ca senat epitropesc, prin cari se prezentează rațiociniile fondurilor mitropolitane încheiate pe anii 1888, 1889 și 1890;

comisiunea — în considerare, că lipsa de 148 fl. 6 cr., (pozițiunile 29 și 39 la perceptele și pozițiunea 5 la erogatele rațiociniului 1890) urmată la fondul celor două eparchii înființându, prin intrălăsarea schimbării unor cupoane la timpul scăderii lor, nu s'a cauzat prin fapte în adius;

în considerare la bunele servicii, cari le-a făcut bisericii timp îndelungat răposatul controlor la cassa mitropoliei Elia *Macelariu*, care în prima linie ar trebui se răspundă pentru lipsa din cestiune;

în considerare că dispozițiile regulamentului pentru administrarea fondurilor mitropoliei cuprinse în §§-ii 49 și 54, încât pentru trecut n'au fost destul de lămurite în ceea ce privesce răspunderea solidară a cassariului și controlorului dela cassa mitropoliei, — propune:

Congresul luând act despre lipsa de 184 fl. 6 cr. din cosideratele de mai sus abastă dela restituirea acestei sume prin funcționarii cassei; ear rațiociniile fondurilor mitropolitane, anume al cassei domestice, ale fondului general și congresual, apoi rațiociniile fondului celor două eparchii înființându și al fondului pentru monumentul „Saguna“ încheiate pentru anii 1888, 1889 și 1890 aflate altcum esacte și în conformitate cu cărțile principale și documentele justificative, referitoare la acelea, se aproabă. În urmarea acesteia senatulul episcopesc al consistoriului mitropolitan și funcționarilor cassei li se dă absolutoriu pentru gestiunea lor din anii 1888, 1889 și 1890.

La contra propunerea făcută de deputatul Parteniu Cosma congresul ia următorul conclud:

Partea primă a propunerii comisiunii cu privire la suma de 184 fl. 6 cr., care din greșala fostului controlor lipsește din fondul celor două eparchii — nu se primesce, ci se îndrumă consistoriul mitropolitan, ca să se îngrijască de restituirea acelei daune. Absolutoriul cu privire la această sumă se ține în suspens până la prezentarea raportului mitropolitan despre executarea acestui conclud.

Comisiunea petiționară prin referențele seu Ioan E. Teran raportează asupra remonstrațiunii respective apelării lui Dumitru Muntenu și consoții credincioșii gr. or. rom. din Costeiu-Mare, prin avocatul Dr. Georgiu Dobrin, contra procedurii la alegerea de paroh de acolo, și rugarea de a se anula alegerea sevêrsită la 15 Februarie 1891.

Se transpune consistoriului mitropolitan spre competentă afacere.

Rugarea parohului Ioan Andreiu din Rachiu spre a fi absolvat de taxa apelatorică de 20 fl. și restituirea apelațiunii sale contra alegerii de protopresbiter în tractul Ungurașului.

Se transpune consistoriului mitropolitan spre competentă afacere.

Rugarea lui Ioan Pența din Racașdia, în care se plânge contra nedreptății, ce susține că i s'ar fi făcut de protopresbiterii din Oravița și Biserica-Albă, cât și de consistoriul eparchial din Caransebeș în cauza procesului seu divorțial, fără însă a arăta în ce se cuprind acele nedreptăți și care îi este petitul

la propunerea comisiunii petiționare, — se restituie petentului cu îndrumarea de a-și preciza petitul și apoi a-se adresa forului competente, consistoriului eparchial din Caransebeș, eventual consistoriului mitropolitan.

Rugarea învățătorului Ioan Simu din Recița-Montană pentru regularea salariului seu, — considerând că petentul și la congresul din 1888 a adresat o rugare în aceasta cauză, care rugare sub Nrul pres. 182 din anul 1888 s'a transpus consistoriului eparchial din Caransebeș, dar acesta după cum afirmă petentul n'ar fi dispus nimic până acum, la propu-

nerea comisiunii petiționare, — se transpune consistoriului mitropolitan spre competentă afacere.

Petițiunea locuitorilor români gr. or. din Hêrnacova în cauza primirii lor în sinul bisericeii respective în sinul mitropoliei noastre gr. or. române.

la propunerea comisiunii, — se transpune consistoriului eparchial din Arad cu îndrumarea, ca în conțelegere cu delegațiunea congresuală să întreprindă pașii necesari pentru împlinirea dorinței petenților.

Plânsoarea comitetului parochial din Remetea contra capului diecesei și a consistoriului din Arad.

La propunerea comisiunii, — se transpune consistoriului mitropolitan, spre a decide în cercul seu de activitate.

Petițiunea parohului Teodor Pop din Bucerdea vinoasă pentru comentarea §-lui 6 din statutul organic. — Se restituie petentului ca una, carea n'a intrat pe calea forurilor competente bisericesci.

Memorandul preoțimeii castrense gr. or. rom. ces. și reg. din armata regulată austro-ungară, pentru a stăruii la locurile competente pentru regularea stărei lor, respective pentru egala îndreptățire cu clerul militarul a altor confesiuni. —

La propunerea comisiunii petiționare. — În nex cu concludul congresual din 1888 Nr. pres. 151 se transpune consistoriului mitropolitan spre a urma în înțelesul aceluiași conclud.

Petițiunea preotului Teodor Langu din Mărișel spre a i se da competențele parochiale ce nu le primesce.

La propunerea comisiunii, — Se transpune consistoriului mitropolitan spre competentă afacere.

Rugarea comitetului parochial gr. or. rom. din Rêșinari, pentru de a se interpreta §. 19 din statut. org. dacă cazul de rudenie are a se aplica și la preoți ca membrii naturali ai comitetului parochial. — Se restituie ca una, carea n'a intrat pe calea forurilor competente bisericesci.

Fiind timpul înaintat, presiul anunță ședința puoximă tot pe astăzi la 4 oarc după amezăzi, punând la ordinea zilei continuarea rapoartelor și cu acestea ședința se încheie.

(După „Telegraful Român“.)

O călătorie în satele românesce din Istria,

de

Teodor T. Burada.

(Urmare.*)

A n e x e

Și îndată apoi după asemenea afirmațiune categorică, Covaciu se grăbesce a răspunde la obiecțiunea ce presimte că i se va face, cumcă Români din Istria sânt veniți acolo mai târziu, din Dacia Traiană; el zice dară: „Să nu se

*) Vezi Nr. 44 al Foaiei diecesane.

creadă că această adunare de ginte a trecut în Istria din alte regiuni și în timpî apropiatî de noi; prea multe dovezi nendoioase despre contrariu avându-se; imigrațiunea se urcă la timpî mai depărtați, și colonia Românilor din Istria are aceea-sî origine ce au acelea, care le vedem conservând aceea-sî limbă în Dacia, în Epir, în insulele Dalmate, și poate în mai multe țeri*)

D. Carol Franceschi, în lucrarea sa: *Sulle varie popolazione dell'Istria* combate:

1. Aserțiunea unor scriitori cari au susținut părerea, că *Cicii* nu sînt Români de aceea-sî origine cu *Romliani*.

2. Că dela faptul că numele localităților sînt slave, câtă se se indice concludsiunea cumcă *Cicii* locuitorii acelor localități sînt *Slavi*.**) „Nu cred, zice d. Franceschi, se pot încuviința că nici o urmă de limbă românească se nu fi rămas în numirile de localități și de munți ocupați de cătră *Cici*. Mune, Dane, Sejane, Polan, Sopiane, *Ielsane*, *Rupa*, *Clana*, *Slum* nu-mî par nici de rădăcină nici de terminațiune slavă, precum nu mai puțin munții *Sia*, *Sapne*, *Calafat*, *Burizana*, *Oscale*, *Maigrisan*; și până în țeara ocupată de *Berchini*, localitățile: *Materna*, *Cosiane*, *Pusane*, *Mersane*, au sunet divers de cel slav, cel puțin în terminațiune, și amintesc atâtea localități din Istria cu terminațiunea *ano* și *ana* și de rēdăcină română. Dar în orî ce caz este sigur că numele localităților suferiră, cu trecerea seculilor mari modificățiuni, acolo unde popoare de limbî diverse veniră se le ocupe. În cartea dela 1418 *Lanische* este zisă *Lanista*, Preparia se chiamă acum *Praporchie*; eacă nune române. *Ielsane*, se se fie chemat în evul mediu *Elsaco*. Cine ar crede că *Bogliune* sub muntele Maggiore este o corupțiune din *Bagnoli*, și că până la 1600 s'a mai chemat și *Finale*? Căți sciu că ceea ce acum se chiamă *Breg-di-Camus* lângă *Pisino*, se chema în 1500 *Monte Chersono*? Că *Caschierra* în secolul al XII. și mai târziu, se numia *Valta*? *Pisin* vechiul îl chiamă slavii *Stari-Parin*, dar îl mai numesc une-orî și *Goregni-Grad*, care e traducerea vorbeî *Oderburg*, cum îl botezaseră *Germăni* în evul mediu.“

Oprim aci citațiunea, căci e de ajuns spre a ne face se aprețiem importanța articolului d-lui *Franceschi*, noi

*) „Non credasi gia che questa schiatta di gente da altre regioni in tempi a noi vicini ne l'Istria passasse; troppo argomenti indubbi avendosi in contrario; l'immigrazione rimonta a tempi piu lontani e la colonia de Rimliani d'Istria ha la stessa origine di quelli che vediamo conservare la stessa lingua nella Dacia, nell'Epiro; nelle isole Dalmate e forse in piu altri paesi.“

**) Non credo di poter acordare che nessuna traccia di lingua romania scorgasi nei nomi dei luoghi o dei monti occupati da' Cicci Mune, Dane, Sejane, Polane, Sopiane, Ielsane, Rupa, Clana, Slum, non mi sembrano ne di radice ne di desinenza slava, como nemeno i monti Sia, Sapne, Calafat, Burizana, Oscale, Maigrisan; e persino nel paese tenuto dai Berchini i luoghi di Materna, Cosiane, Pusane, Mersane n'hanno suono diverso d'allo slavo, almeno nella desinenza e rammentano i tanti luoghi in Istria colla terminazione in *ano* e *ana* e di radice romana. Ma in ogni caso e certo che i nomi dei luoghi subirono coll'andar de' secoli grande modificazione la, ove popoli di lingua diversi vennero a occuparli. In carta del 1418 Lanische vien detta *Lanista*, Preparia chiamasi ora *Praporchie*; eccovi nomi romani. *Ielsane* sarebbe appellata nel medio evo *Elsaco*. Chi crederebbe che *Bogliuno* sotto il monte Maggiore e corruzione di *Bagnoli*, e che sino al 1600 si chiamasse anche *Finale*? Quanti sanno che l'or cosi detto *Breg-di-Camus* presso *Pisino* si appellasse nel 1500 *Monte Chersono*? Che *Caschierra* nel XII secolo, e piu tarde, si nominasse *Valta*? *Pisin* vecchio chiamano gli slavi *Stari-Parin*, ma lo dicono tolvalta anche *Goregni-Grad*, che e traduzione di *Oderburg* come l'avevano battezzato nei tempi di mezzo i Tedeschi...“

mai cu samă, cariî avem în Dacia același fenomen al localităților cu nune slave.

Un al treilea mod de argumentare al d-lui *Franceschi* în favoarea latinității *Cicilor* este, domnilor membri, pe de o parte după tip și pe de alta etnologic. Ura veche dintre *Slavi* și *Cici* încă o explică d. *Franceschi* din deosebire etnică.

Maî deună-zi, de pe câmpul de bătălie din Serbia s'a rēdicat o ciudată acuzare contra ostașilor români din oastea sērbească. Nu e dar o pură satisfațiune a amorului propriu național, de a aminti aci ceea ce serie despre deosebirea de caracter dintre Români și Slavi însăși comisiunea etnografică — cu totul desinteresată în cestiune, a guvernului austriac din 1851 sau 1852.

Această cumisiune zicea întrē altele, că: „ambele rase din districtul *Castelnuovo* sînt distincte între ele prin caracteristice marcate. *Cicii* întrec pe *Verchini* (Slavi) prin dispozițiuni naturale, prin capacitate intelectuală; sînt mlădioși și respectuoși cătră impiegați și persoanele de condițiune civile, sînt ageri, de corporatură forte, ușorî la umblet, mai iubitorî de păstorie. . . *Verchini* sînt de un spirit mai puțin deștept, mai greoi și fuduî.*)

Asemenea citare face pe *Franceschi* se concludă: „Este neîndoios că *Cicii* sînt priviți de toți Slavii veciniilor lor, fie Slavoni, Croați orî Ilirieni, ca un popor deosebit de al lor, un popor pe care-l desprețuesc și, ași zice chiar, îl urēsc; ceea ce sigur nu s'ar fi întēplat, dacā *Cicii* ar aparține la una din cele trei stirpe arētate slavice“.

„Aceștia locuesc compacți asupra unei părți de țeară bine determinată și marcată, și aceasta ar putea demonstra că vecinele popoare slavice evitaseră, în vechime mai mult încă de cât acum, de a se întovărăși cu ele din cauza diversității de sânge.“

„Aceștia se deosebesc de cetele vecine slave prin tip, coloritul mai negru, prin temperamentul focos, prin vitejia, spiritul deștept și petrunzătoriu, pozițiuni și mișcări animate, calități particulare proprie neamurilor de sânge romanic.“**)

Sē curmăm însă cu citațiunile din opera lui *Franceschi*. Încă odată, nu avem a ne pronunța noi astăzi, aproposit de o bibliografie, întrē cele două direcțiuni, romanica și slava, ci ne mărginim a aminti concludsiunile cător-va bărbați și a numi cărțile și hărțile ce ar putea

*) „Le due razze del distretto di Caste'nuovo sono distinte tra loro per marcate caratteristiche. Cicci superano i Verchini (Slavi) per disposizioni naturali per capacita intellettuale; sono pieghevoli e rispettosi verso i proprii impiegati e le persone di condizione civile, sono agili, di forte corporatura, lesti i pedoni, piu amante della pastorizia. . . I Verchini sono d'ingegno meno svegliato, piu pesanti e superbi. . .“ (*Istria* 1852, p. 132).

*) „Egli e indubitato che i Cicci vengono riguardati da tutti gli slavi, loro contermini, siano slavoni, croati o illirici, come un popolo da essi diverso, un popolo che disprezzano e, direi quasi, abborrono; locchè certamente non avverrebbe se i Cicci fossero di una delle tre indicate stirpi slave.“

„Essi vivono compatti sopra un determinato e ben marcato tratto di paese, e ciò potrebbe dimostrare che le finissime popolazioni slave evitassero in antico piu ancora che presentemente di accomunarsi seco loro apunto per diversità di sânge. Essi si distinguono dalle limitrofe schiatte Slave per tipo, colorito piu nero, per temperamento focoso, coraggio, ingegno svegliato e pronto, atteggiamenti e movimenti animati, qualità peculiarmente proprie delle genti di sânge romanico.“

servi unui studiu mai aprofundat asupra Istriei și Maurovlachiei.

Dintre bărbații, cari cu deosebire luptară în curențul romanic, va rămânea tot neuitatul Dr. P. Kandler. Acesta simți că ori-cât de putinte argumentarea în favoarea latinității Cicilor, a Românilor, ea nu va fi tare deplină, decât dacă s'ar fi putut proba prioritatea colonisării Istriei cu coloniile române asupra colonisării Daciei Traiane. Aceasta făcù deci în opera sa: „*Fasti Istriani*“. Aci d-rul Kandler urmărește, an după an, evenimentele din Istria, începând dela timpî necunoscuți. Să cităm câteva exemple.

Anni avanti G. C.

La peninsula è abitata da tribu celtiche, estese par tutto il paese montano a settentrione e levante dell'estremo seno dell' Adriatico.

612. Una tribu Tracica abborda la penisola d'Istria alle foci dell'Istro nel mare Nero, naviga il Danubio, la Sava e la Lubiana, passa le Alpi e fissa sede alla spiaggia dell' Adriatico fra il Timavo e l'Arsa; trasporta il nome d'Istria a questa penisola, e le tradizioni dell' antica patria, dell'Argonave, di Medea, di Giasone; fonda le città di Trieste, d'Egida, d'Emonia, di Parenzo, di Pola e di Nesazio.

La penisola è tenuta da due popoli di stirpe diversa, Traci grecanici alle spiagge del mare, Celti nell' interno.

229. I Romani dilatano il loro dominio oltre l'Adriatico nell'Illirio.

222. Sono padroni di tutta Italia meno le Alpi, hanno conoscenza degli Istriani.

221. Gli Istriani predano navi romane, vengono puniti e domati...

180. Fondazione dela Colonia di Aquileja per contere i Carni, i Giapidi, gli Istriani...

179. Il consolo Manlio da Aquileja muove guerra contro l'Istria...

178. La guerra contro gli Istriani continua, Clau-

Anni ante I. Ch.

Peninsula este locuită de triburi Celtice, întinse prin toată țeara muntoasă la nordul și răsăritul Adriaticei.

612. Un trib Tracicabundă în peninsula Istriei la gurele Istrului în marea Neagră, navighează pe Dunăre, pe Sava și pe Lubiana, trece Alpii și se stabilește pe spațiul Adriaticei între Timavo și Arsa; transportă numele de Istria peninsulei acesteia și tradițiunile vechei patrii, de expedițiunii Argonaute, de Medea, de Iasone; fundă orașului Trieste, Egida, Emonia, Parenzo, Pola și Nesazio.

Peninsula e ținută de câtră două popoară de stirpe deosebită. Tracii grecanici pe țărmurile mării, Celtii în interiorul ei.

229. Romanii întind domeniul lor dincolo de Adriatica în Illiria.

222. Sânt domni peste toată Italia afară de Alpi, au cunoștință despre Istriani.

221. Istrianii prèdează năi romane, sânt pedepsiți și supuși.

180. Fundațiunea Coloniei Aquileia pentru a ținea în respert pe Carni, pe Gepizi și pe Istrieni...

179. Consulul Manliu din Aquileia pornesce resboiu contra Istriei.

178. Răsboiul contra Istrienilor continuă. Claudiu

dio Cónsolo vi pone termine in Nesazio, ove Epulo e gli ultimi Istriani uccidono se medesimi sulle fiamme. *L'Istria passa in dedizione e viene presidiata militarmente da soci latini...*

128. L'Istria ad instigazione dei Giapidi si ribella a Roma: Sempronio Tuditano muove contro, batte i Giapidi, ed ottiene il trionfo; ripiglia l'Istria chie viene ridotta in provincia. *In Trieste ed in Pola si conducono Colonie di diritto latino...* etc.

Așadar pecând Dacia e colonisată numai la începutul secolului al 2-lea d. Chr Istria avea coloniile romane de 234 de ani. „*Fasti Istriani*“ sânt conclusiunii întemeiate pe monumente; cele mai multe nume de colonii romane le-au citit Dr. Kandler pe petre votive etc., culesse în museele Austriei litorale și în Italia, Articoliul lui Kandler despre *lapide* diverse sânt numeroși în jurnalul seu „Istria“ dela 1846—1852. Recomândăm, între toți, articolul cu titlu: *Colonizzazione romana militare nell' Istria alta*. Din aceasta apare lămurit că Cicii locuesc tocmai acele locuri unde au fost fundate coloniile romane.

(Va urma.)

Instrucțiune practică

despre purtarea socotilor și administrarea averilor bisericesci,
de TRAIAN BARZU.

(Urmare.)

Înscrișurile fonciare.

17. Unele institute de bani spre a-și putea câștiga sume mai mari de bani străini, cu care se poată întreprinde operațiuni finanțiale mai estinse, încă contrag împrumuturi, după esemplul arătat la obligațiunile de stat, dând creditorilor lor obligațiuni despre sumele primite ca împrumut, în care institutul de bani se legătuesce că va plăti creditorilor în tot anul anumite procente ca interese, ear până la termenul fixat însuși capitalul.

Obligațiunile acestea se numesc *înscrișuri fonciare*.

18. Pentru înscrișurile fonciare institutul de bani, care le-a emis, garantează cu avera institutului, dar mai ales cu aceea, că ofere ca zălog dreptul ce și l-au câștigat respectivul institut dela datorișii sei, cărora le-a dat bani împrumut pe ipotecă.

Deci aceste înscrișuri fonciare sânt binisor asigurate și ele pot servi pentru elocarea banilor bisericesci, dar și acestea ca și obligațiunile de stat,

se trag în tot anul și dacă nu se țin în evidență tragerile, apoi averile bisericesci pot păgubi. Căci și deobligământul institutului de a plăti interesele în-ceată cu ziua tragerii numărului înscrisului fonciar.

Obligațiunile privaților.

19. Baniî fondurilor bisericesci se pot eloca și la oameni privați ca împrumuturi cu condițiunea, ca datorașul să se deobligă ca la anumit termen să plătească înderept capitalul împrumutat; ear până atunci datorașul să solvească bisericii în tot anul pentru folosirea banilor o sumă anumită ca interese.

Documentul prin care datorașul recunoaște primirea sumei ca împrumut și prin care se deobligă la plățirea de interese, se numește *obligațiune*.

20. Siguranța banilor elocăți în obligațiunile de ale privaților atîrnă singur numai dela capacitatea datorașului de a-și împlini deobligământul pe care l-a luat asuprași prin obligațiunea dată dela mîna sa. De aceea trebuie să fim cu multă băgare de sama, când dăm împrumuturi la oameni privați, ca nu cumva dând baniî împrumut la astfelu de indivizi, despre care se poate prevedea că nu vor fi în stare a-și împlini deobligământul lor, prin aceasta să espunem biserica la pagube.

21. Deoarece singuraticii indivizi, cari primesc baniî împrumut dela biserica, sînt espuși la multe întâmplări neprevăzute, cari întâmplări pot să aibe ca urmare pierderea banilor ce li s'a împrumutat lor; de aceea soartea banilor bisericesci să nu se lege numai de creditul personal al datorașului, adecă să nu se dee baniî bisericii împrumut numai pe omenia unui om, ci trebuie să pretindem, ca datorașul să garanteze pentru suma împrumutată și cu averea sa nemîșcătoare prin aceea, că dînsul dă dreptul bisericii, ca să se intabuleze pe averea lui cu suma împrumutată. Această garanție carăși numai atunci este îndestulitoare, dacă prețul averii, ce servește drept ipotecă e mai mare decât suma împrumutată și dacă averea nu-i însărcinată și cu alte datorii.

Obligațiunile privaților bine asigurate ne dau o garanție mai mare decât și obligațiunile de stat și înscrisurile fonciare.

22. Fînd-că partea mai mare a capitalelor bisericesci se află elocate în obligațiunile de ale privaților și fînd-că siguranța capitalului elocat în obligațiunile de ale privaților depinde și dela aceea, ca obligațiunea, ce servește drept document despre împrumutul dat se fie neatăcabilă, de aceea la compunerea obligațiunilor trebuie să fim cu multă luare aminte, avînd acelea a se compune intru toate în ntelesul legilor din vigoare. La compunerea obligațiunilor recomînd ca să se folosască blanchetele de obligațiuni compuse de d-l Ilie Trailă, avocat în Oravița, care se află de vînzare la Librăria diecesană din Caransebeș, fînd-că pe dosul acestor blanchete de obligațiuni se află o instrucțiune foarte folositoare referitoriu la compunerea unei obligațiuni.

23. Din esperința ce o am sciu, că capitalele bisericii, elocate în obligațiunile d'ale privaților, sînt cele mai nesigure și periclitare și aceasta o zic pentru aceea, fînd-că:

a) baniî bisericesci se împrumută de regulă fără nici o asigurare, ci numai pe omenia datorașului și de multe ori nu pentru-că omenia datorașului ar fi notorică, ci pentru-că el are legături, fie de nemotomie, fie de pretenie cu administratorii averii bisericesci.

b) Dacă se și împrumută baniî bisericesci pe lîngă intabulațiune, apoi interesele nu se încassează la timp și în această privință în cele mai multe comune indulgența, ca să nu zic neglijența manipulanților averilor bisericesci, merge așa departe, încât ei sufer, ca restanța de interese să crească mai mare decât însuși capitalul. Venînd apoi treaba la judecată, interesele se adjudecă numai pe cei 3 ani din urmă; ear cu interesele de pe ceialalți ani biserica păgubesc.

24. Se mai întâmplă și alte neregularități cu privire la baniî bisericesci elocăți în obligațiunile d'ale privaților. Dintre cele multe neregularități amintesc aci numai unele:

În comuna G. reposînd X, datorașul bisericii, preotul local îngrijat ca biserica se nu și peardă baniî ce i-a fost împrumutat lui X, fără ca să fie așteptat pertractarea lăsămîntului datorașului și fără ca obligațiunea bisericii să o fie insinuat la inventariul lăsămîntului, au alergat în ruptul capului la vîduva reposatului și a făcut cu dînsa despre împrumutul de 200 fl. obligațiune noauă prin carea dînsa a recunoscut de a sa datoria soțului ei reposat, ear obligațiunea subscrisă de X, capul familiei, care au fost sigură preotul a nimicî-o.

Urmarea au fost aceea, că pertractîndu-se lăsămîntul datorașului X, acela s'au predat cu drept de proprietate în părți egale la copii datorașului reposat, ear vîduvei i s'a recunoscut numai dreptul vidual.

Astfelu apoi biserica din nescința preotului au păgubit cu suma de 200 fl. ce au fost împrumutat-o lui X.

Alt caz. În comuna N. manipulanții averii bisericesci au fost atât de neglijenți intru încassarea intereselor după capitalele bisericii date împrumut la privați, încât restanțele de interese au ajuns să fie mai mari decât însuși capitalele împrumutate. Așa datorașul S. carele promise la anul 1878 un împrumut de 150 fl., a rămas în restanță cu interese în sumă de 184 fl. și mai era în restanță și cu unele datorii fără obligațiuni și anume: pentru trasul clopotelor, scaune și arenzi cu suma de 62 fl.; deci dînsul datora bisericii până la anul 1889 peste tot cu suma de 396 fl. Scîind manipulanții averii bisericesci că dacă dînsii ar încerca ca se încasseze cu proces împrumutul și interesele dela datorașul S, apoi județul ar adjudeca li bisericii numai capitalul de 150 fl. și interesele pe 3

ani, adică 36 fl., în loc de 184 fl., dînşii au făcut cu datoraşul S. la anul 1889 o obligaţiune nouă, în care obligaţiune s'au pus toate datoriile ce le avea datoraşul S. faţă de biserică în sumă de 396 fl.

În loc ca obligaţiunea să se fie stipulat, conform stării adevărate a lucrului, astfelu:

„Eu S. din comuna N. prin aceasta recunosc că dătez sânteii bisericii din N. cu suma de 396 fl. şi anume: a) cu suma de 150 fl. ce am împrumutat-o dela sânta biserică la anul 1878 şi b) cu suma de 184 fl. restanţa de interese după capitalul împrumutat dela 1878 până la anul 1889; c) apoi cu suma de 62 fl. datoriile pentru trasul clopotelor, scaune şi arenzi“, — obligaţiunea din nesciinţă s'au stipulat astfelu:

„Eu S. din comuna N. recunosc a fi primit din cassa sânteii bisericii din N. ca împrumut suma de 396 fl.“

La anul 1890 apoi epitropia parochială au împrumutat la judeţiu pe datoraşul S. pentru suma de 396 fl.

Deoarece însă datoraşul S. înainte judeţului au declarat de falsă obligaţiunea şi au spus, că niçi când n'au primit dela biserică împrumutul în suma de 396 fl. despre care sună obligaţiunea. Deci judeţul au ordonat ascultarea celor doi martori, cari erau subscrişi în obligaţiune.

La întrebarea judecătoriaului că vîzut-au dînşii că epitropia parochială au inmanuat suma de 396 fl. datoraşului S. cu ocasiunea subscrierii obligaţiunii, dînşii au răspuns că n'au vîzut. Deci rezultatul au fost, că biserică a pierdut procesul şi astfelu a păgubit cu suma de 396 fl.

Încă un caz. În comuna Z. preotul de acolo avea la credincioşii sei ca pretensiune de bir şi de stolă o sumă de 400 fl., aproape tot la oameni scăpătaţi în avere dela care poate că niçi când nu i-ar mai fi putut încassa.

Ca preotul să poată deveni la banii sei, s'au pus şi despre datoriile bisericii au făcut obligaţiuni noi cu datoraşii bisericii şi fiind-că mai toţi credincioşii, cari i-au rămas lui datorii cu bir şi stolă au datorat şi bisericii; deci cu ocasiunea când au făcut obligaţiunile cele noi la fie-care datoraş al bisericii, cătră ceace dînşii au datorat bisericii i-a mai socotit şi pretensiunea sa de bir şi stolă. D. e. dacă credinciosul R. au datorat bisericii cu 100 fl., ear preotului pentru bir şi stolă cu 28 fl., apoi obligaţiunea cea nouă s'au compus peste suma de 128 fl. Astfelu apoi capitalul bisericii în obligaţiuni a crescut cu suma de 400 fl., adică cu pretensiunile de bir şi de stolă ale preotului, ear preotul s'au simţit acum îndreptăţit ca pentru pretensiunile sale cedate bisericii, însă fără scirea şi învoirea reprezentanţilor ei, să rădice pentru sine din cassa bisericii suma de 400 fl.

Prin această procedură nelegală, ce e drept averea bisericii n'au suferit scădere în cifre, deoarece

cu suma de 400 fl. cu cât au scăzut banii gata, tot cu acea sumă au crescut de altă parte capitalul în obligaţiuni al bisericii; dar de faptă averea bisericii totuşi au suferit pagubă, deoarece în locul sumei de 400 fl., care au rădicat-o preotul din cassa bisericii, biserică a primit în obligaţiuni un capital nesigur de 400 fl.

24. *Esperinţa tristă* ce au putut-o dobândi toţi, câţi au avut de a face cu administrării de averi bisericesci, cred că pe cei ce doresc din inimă prosperarea averilor bisericesci i-a adus la aceea convingere, că Venerabilele Consistoare diecesane ar lucra în interesul bisericii, dacă ar oprî pe comunele bisericesci ca să mai dee împrumuturi la privaţi.

(Va urma.)

Varietăţi.

Înşuşirile igienice şi vindecătoare ale scortişoarei. Nu de mult s'a descoperit că scortişoara omoare microbul frigurilor tifoide (lângoarei).

Chamberland, colaboratorul lui Pasteur ajutat de Cadeac şi Meunier, a verificat (a probat şi constatat) puterea scortişoarei asupra tifosului la institutul lui Pasteur.

Din cercetările lor reese, că esenţa de scortişoară nimicesce bacilul tifosului (lângoarei) în 12 oare. Importanţa acestei descoperiri mai creşte prin împregiurarea, că microbii de tifos nu pot trăi în aburii esenţei de scortişoară, şi aerul încărcat cu parfum de scortişoară, dacă-l înspirăm, este apt de a nimici boala lângoarei.

Parfumul de scortişoară are aromă foarte plăcută; în secolul al XVI. acesta era parfumul aristocraţiei, şi cine scie de nu va veni de nou la modă, înlocuind pentru vestminte, toaletă, ş. a. parfumurile cele mai căutate astăzi. Şi dacă aceasta nu i-ar succede, de sigur că în cazuri de epidemie parfumul de scortişoară va fi în toată casa.

Liturgia pentru două voci: sopran şi alt, de învăţătorul Traian Brătescu, anunţată în „Gazeta Săteanului“, este o apariţiune carea, după părerea bărbaţilor competenţi, nu merită a fi lătită, deoarece autorul se arată de tot neesert în arta musicală, lipsindu-i cunoştinţele cele mai elementare ale muzicii. Dar constatând aceasta nu voim să descuragem pe D. Tr. Brătescu şi al scoate de pe terenul muzicii; din contră, noi am dorî ca D. Brătescu, carele se vede că are multă plăcere şi mare zel cătră muzică -- să facă o şcoală de muzică temeinică la vre un institut cu un magistru recunoscut de bărbat competent în arta muzicii şi totdeodată şi în metoda de a propune muzica.

Mulţămită publică. Subscrişi, în numele comitetului parochial gr. or. român din comuna Coşteiu (tractul Vîrşetului), ne împlinim o plăcută datorinţă, când şi pe această cale aducem cea mai călduroasă mulţămită a noastră zeloşilor creştini şi soţi: Ioan şi Eva Maleta din Coşteiu, cari, din sentimente de pietate creştinească şi din marinositate laudabilă, spre mărirea lui Dumnezeu au rădicat o rugă (cruce) de peatră foarte frumoasă, zugrăvită şi îngrădită cu fer. Ea e postată în nemijlocita apropiere de comună pe deal, în drumul cătră Voivodin, şi a costat preste 100 fl. — Dumnezeu în îndurarea sa cea mare să le răspătească cu îmbelşugare această faptă a lor, deamnă de imitat! — Coşteiu în 17 Noemvrie 1891. Avram Corcea, preşedintele com. parochial. Georgiu Iencea notariu.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala confesională gr. or. română din **Glamna-Română** protopresbiteratul Făgetului se escrie de nou concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt:

1. În bani gata 320 fl. v. a.
2. Spese de scripturistică 6 fl. v. a.
3. Pentru conferințele învățătorești 8 fl. v. a.
4. Pentru curatorat 6 fl. v. a.
5. 40 metri de lemne, aduse în curtea școalei, pentru învățătoriu și pentru școală.
6. Locuință liberă cu o grădină intravilană și alta extravilană.

7. Doauă jugere de pământ de livadă care fiind date spre tîrsire, vor deveni în folosința învățătorului numai dela anul 1895.

Doritorii de ocupa acest post au a-și subșterne recursele, instruate conform statutului organic și regulamentului pentru organizarea învățămîntului, adresate comitetului parochial din **Glamna-Română**, la oficiul protopresbiterat gr. or. român al Făgetului până la termenul deschis.

Cunoscătorii de musica vocală și instrumentală vor fi preferiți.

Comitetul parochial dorește ca recurenții să se prezinte în vre-o Duminecă sau sîrbătoare în sînta biserică, dar nu în ziua de alegere.

Glamna-Română, din ședința comitetului parochial, ținută la 22 Septembrie 1891.

[63] 3—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: Sebastian Olariu protopresbiter tractual.

Concurs.

Se escrie concurs pentru întregirea definitivă a postului de învățătoriu, dela școala gr. or. română din **Srediștea-Mică**, pre ziua de alegere 8/20 Decembrie a. c., pre lângă următoarele emoluminte:

1. Salarîu anual 300 fl.
2. 16 metri cubici de lemne din care se încălzese și școala.
3. Doauă jugere de pământ arătoriu.
4. 5 fl. paușal de scripturistică.
5. 10 fl. paușal de conferințe.
6. 5. pentru curățirea salei de învățămînt.
7. Dela fie-care înmormîntare unde va fi poftit 50 cr.
8. Quartir grătit cu grădină de legume.

Doritorii de a ocupa acest post își vor înainta recursele instruate conform recerînțelor legale, la adresa Prea Onoratului Domn Ioan Popovicîu protopresbiter în **Mercina**, poșta **Varadia**, până în ziua alegerii.

Recurenții se vor înfățișa, însă numai odată în vre-o Duminecă sau sîrbătoare în sînta biserică. Cei-ce se vor prezenta mai de multe ori în comună, vor fi eschiși din candidare, excețiune făcîndu-se cu învățătoriu substituit local.

Srediștea-Mică, în 29 Septembrie 1891.

[64] 3—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine Ioan Popovicîu ppviter tractual.

Licitațiune minuendă.

Pe basa incuviintării Venerabilului Consistoriu diecesan ddto 17/29 August a. c. Nrul 2291 S. se scrie licitațiune minuendă pentru edificarea de nou a școalei confesionale gr. or. rom. din **Macedonia**, protopresbiteratul **Ciacevei**, cu prețul esclamării de 2240 fl. 03 cr. v. a. în care sumă se compută și tot materialul cuviincios.

Planul și specificațiunile se pot vedea în fie-care zi la președintele comitetului parochial.

Licitațiunea minuendă se va ținea Joi în 28 Noembrie (10 Decembrie) a. c. la 10 oare nainte de amiază în **Macedonia**.

Întreprinzătorii, cari dorec a primi acest lucru sunt invitați a se prezenta în această zi în comună, unde li se vor face cunoscute condițiunile acestei lucrări și la începutul licitațiunii vor depune un vadiu de 10% în bani sau obligațiuni de stat, care vadiu în cazul primirii lucrului va rămînea depus în lada bisericii până la finirea și colaudarea lucrului îndeplinit.

Resultatul licitațiunii intră în putere de drept numai după aprobarea lui din partea Ven. Consistoriu diecesan al **Caransebeșului**.

Macedonia, din ședința comitetului parochial ținută la 20 Octombrie 1891. [65] 3—3

Simeon Miloș,

Moise Babescu,

inv. și preș. com. parochial.

not. comitetului parochial.

Concurs.

Pe baza ordinăciunii Venerabilului Consistoriu diecesan ddto 18. Iuliu 1891. Nr. 2052 B. se escrie concurs pentru întregirea definitivă a postului de paroch în parochia de clasa a III. **Topleț cu filia Bîrza**, protopresbiteratul **Mehadieș**, cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană“.

Emolumentele sînt:

1. Salarîul în bani gata 252 fl. v. a.
2. O sesiune parochială necompletă avînd a primi pentru complexul espropriat desdaunarea de 12 fl. 50 cr. la an.
3. Cortel și grădină de legumi în natură.
4. Taxele stolare dela cununii și cetirea evangeliștilor la morți.

Cei-ce dorec a ocupa acest post sînt poftiți a-și trimite recursele, instruate după recerînțele statutului organic și a regulamentului pentru parochii, adresate comitetului parochial. — Prea Onoratului Oficiu protopresbiterat al **Mehadieș**, în **Orșova**, și cu observarea dispozițiunii §-lui 18 din suscitatul regulament să se prezenteze în sînta biserică în vre-o Duminecă sau sîrbătoare.

Topleț, în 4 Noembrie 1891.

[66] 3—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: Mihail Popovicîu, protopresbiter.

